

i Virgili, promotora del Grup d'Estudis Etnopoètics de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, va remarcar el paper crucial de l'homenatjat en la recuperació, l'inventari i la difusió de l'immens fons documental de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, i va fer una expressió de gratitud pel fet que «les persones que ens dediquem a l'estudi de la literatura popular hem trobat en Josep Massot el referent i, sobretot, el model que ens ha permès connectar el nostre present amb tota una tradició d'estudis folklòrics que la guerra civil i la posterior dictadura van invisibilitzar».

A continuació, la cantant mallorquina Maria del Mar Bonet i el guitarrista valencià Borja Penalba van regalar les oïdes dels assistents amb una actuació musical que va tenir tres parts: la interpretació de diverses cançons populars mallorquines i menorquines procedents del cançoner aplegat per Josep Massot i Planes, avi de Josep Massot i Muntaner —«Tonada de segar», «Joan, d'on vens?» i «Tonada de collir figues»—; una combinació preciosa entre el cant d'una cançó de bressol popular mallorquina —un noninó— i la recitació del poema de Vicent Andrés Estellés que té com a primer vers «Jo tinc una Mort petita», i la cantada d'uns versos de *Quatre poemes de Setmana Santa*, de Blai Bonet, musicats per Antoni Parera.

Lavors va arribar —procedent de Barberà del Vallès, on es feia el lliurament de les Creus de Sant Jordi— la presidenta del Parlament, Laura Borràs, la qual no va voler renunciar a participar en l'homenatge al pare Massot, de qui va lloar la dedicació als altres i a la cultura catalana a través de la feina feta «amb rigor, amb professionalitat, amb pulcritud i amb un escrupolós amor». L'acte es va cloure amb un parlament del pare Massot pronunciat des del faristol, durant el qual va recordar la seva vinculació amb la Institució de les Lletres Catalanes i amb l'Institut d'Estudis Catalans, impulsors de l'homenatge, que va agrair amb emoció. Més enllà dels mots sincers de gràcies que va tenir per a tothom que al llarg d'aquest any li ha mostrat el seu reconeixement i la seva estima, el pare Massot va incloure en el seu discurs un clam en defensa de la nació, la llengua i la cultura catalanes:

Al llarg d'aquests vuitanta anys que avui volem celebrar, he treballat tant com m'ha estat possible a favor de la nostra cultura i la nostra llengua [...]. He patit per la situació del català durant els llargs anys del franquisme. He lluitat per anar-hi en contra i m'he alegrat en veure els progressos que a poc a poc hem anat conquerint. Fa uns quants anys, però, que torno a estar inquiet pel retrocés que dia a dia experimentem tant en l'ús de la llengua com en les contínues mostres de regressió promogudes per les institucions que en teoria haurien de defensar els nostres drets nacionals i culturals, especialment l'administració central i la judicatura, amb la col·laboració dels poders fàctics i, fins i tot, de les clavegueres de l'Estat, que pugnen per retornar a una «España: una, grande y libre», i que dificulten cada vegada més la projecció interior i exterior de la nostra llengua. Desitjo de tot cor que la situació canviï i, dins la meua petitesa, faré tots els possibles per aconseguir-ho, unint-me als anhels de tantes persones de bona voluntat.

Tothom dempeus. Llarguíssim aplaudiment. Emocions a flor de pell.

Mar MASSANELL i MESSALLES
Universitat Autònoma de Barcelona
Institut d'Estudis Catalans

Coloquio Internacional «Diccionario Histórico e Etimológico da Lingua Galega (DHELG)» (A Coruña, 26, 27 e 28 de outubro de 2021). — Entre o 26 e o 28 de outubro de 2021 tivo lugar na Facultade de Filoxía da Universidade da Coruña o Coloquio Internacional «Diccionario Histórico e Etimológico da Lingua Galega (DHELG)», presidido por María Dolores Sánchez Palomino e Manuel González González e patrocinado polo Ministerio de Ciencia e Innovación, a Secretaría Xeral de

Política Lingüística da Xunta de Galicia e a propia UDC. O coloquio enmarcouse no proxecto «*Diccionario Histórico e Etimolóxico da Lingua Galega (DHELG)* (I): preparación de recursos, deseño e test inicial», financiado polo citado Ministerio, un proxecto cuxo propósito é a posta en marcha dun dicionario histórico e etimolóxico do galego en liña e de acceso libre.

Tras un primeiro encontro entre os responsables do proxecto e os relatores convidados, todos eles investigadores de recoñecida solvencia, con vistas a tratar os obxectivos do encontro e a contribución do *DHELG* á lexicografía histórica románica, o día 27 deron inicio as conferencias coa intervención dos investigadores principais do *DHELG*, María Dolores Sánchez Palomino e Manuel González González, os cales ofreceron unha presentación do dicionario que están a desenvolver. As seguintes conferencias, tanto do día 27 como do 28 (coa excepción da de Gilles Souvay), tiveron como nexo común a presentación de dicionarios históricos e/ou etimolóxicos doutras linguas ou variedades lingüísticas, tanto obras que se están confeccionando como traballos xa publicados. O obxectivo principal era ofrecer un estado da cuestión da lexicografía histórica románica, así como crear un contexto de diálogo frutífero para a elaboración do *DHELG*.

A segunda conferencia, a cargo de Mar Campos Souto, abordou o *Diccionario Histórico de la Lengua Española (DHLE)* da Real Academia Española, unha obra en vías de realización, pero consultable xa en <<https://www.rae.es/dhle/>>. A seguir, Xosé Lluís García Arias presentou o *Diccionariu Etimolóxicu de la Llingua Asturiana (DELLA)*, dicionario en papel publicado en seis tomos, entre 2017 e 2021. Na cuarta conferencia, Dolores Corbella Díaz, coautora con Cristóbal Corrales do *Diccionario histórico del español de Canarias (DHECan)*, disertou sobre este repertorio, que conta xa cunha segunda edición ampliada e que pode ser consultada tanto en papel como en liña: <<https://apps2.rae.es/DHECan.html>>; a obra coñecerá unha terceira edición dixital baixo o título *Diccionario histórico de canarismos (DHCCan)*.

As seguintes conferencias trasladáronnos fóra do ámbito do estado español. Elton Prifti e Wolfgang Schweickard presentaron o *Lessico Etimologico Italiano (LEI)*, da Accademia delle Scienze e della Letteratura di Magonza, outra obra en elaboración, con 139 fascículos publicados, que comezou en 1968 e ten previsto o seu remate en 2032. A lingua italiana, e máis en concreto o italiano antigo, foi tamén o obxecto da seguinte intervención, a cargo de Paolo Squillaciotti, que examinou o *Tesoro della Lingua Italiana delle Origini (TLIO)*, do que é director, do Istituto Opera del Vocabolario Italiano, accesible en <<http://tlio.ovi.cnr.it/TLIO/>>.

Xunto con Matthias Schöffel, Maria Selig abordou o *Dictionnaire de l'Occitan Médiéval (DOM)*, no que se estuda baixo a súa dirección o léxico occitano medieval e que se pode encontrar en <<http://www.dom-en-ligne.de/>>. Steven Dworkin tratou o *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom)*, unha obra que aspira a proporcionar unha alternativa ao *Romanisches etymologisches Wörterbuch* (1911) de Meyer-Lübke, aínda que desde unha metodoloxía diferente, como é a gramática comparada-reconstrución, que non parte dos étimos latinovulgares senón do protorromance (<<http://stella.atilf.fr/DERom/>>). Relacionado con esta obra atópase tamén Gilles Souvay, enxeñeiro de investigación, que presentou os programas informáticos empregados nalgúns proxectos lexicográficos do ATILF (*Analyse et traitement informatique de la langue française*), un laboratorio público de investigación do Centre national de la recherche scientifique e da Université de Lorraine. Entre tales proxectos cómpre citar o mencionado *DÉRom* e bases de datos como *Frantext*.

A derradeira conferencia, a cargo de Cristian Moroianu, versou sobre o *Dicționarul Etimologic al Limbii Române*, da Academia Română, un dicionario histórico do romanés que tamén se atopa en elaboración e está dispoñible en <<https://delr.solirom.ro/>>.

O título de “coloquio” non podía ser máis acaído para esta reunión na que o elemento do diálogo foi fundamental. Cada un dos relatores estivo seguido dunha discusión e a última sesión consistiu igualmente nun amplo debate de dúas horas de duración, moderado por Xosé María Gómez Clemente, sobre diversos aspectos da confección do *DHELG*.

En conclusión, o Coloquio *DHELG* resultou de grande interese tanto para o ámbito galego como para o románico en xeral. A presentación dos diferentes dicionarios históricos e/ou etimolóxicos indicados, dos seus distintos deseños e concepcións, das dificultades atopadas e das solucións propostas..., así como o diálogo xerado de seguro serán de moita utilidade no proceso de elaboración dun *Diccionario Histórico e Etimolóxico da Lingua Galega* sólido nos seus alicerces, un dicionario que veña cubrir de maneira rigorosa, exhaustiva e actual unha das principais lagoas da lexicografía galega.

María ÁLVAREZ DE LA GRANJA
 Instituto da Lingua Galega
 Universidade de Santiago de Compostela

Setena Jornada de la Càtedra Pompeu Fabra: «Model de llengua, variació, ensenyament i realitat» (4 i 5 de novembre del 2021). — Els dies 4 i 5 de novembre del 2021 va tenir lloc la Setena Jornada de la Càtedra Pompeu Fabra, titulada «Model de llengua, variació, ensenyament i realitat». Aquesta jornada, que s'ha consolidat com un referent dins del panorama de jornades que tracten temes necessaris de la llengua i la cultura catalanes, va girar a l'entorn del model de llengua que cal adoptar a l'hora d'ensenyar en els diferents nivells educatius del nostre país.

El dia 4 de novembre, a la sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, va tenir lloc la inauguració de la jornada, a càrrec d'Oriol Amat, rector de la Universitat Pompeu Fabra, i de F. Xavier Vila, secretari de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya. Va obrir la jornada M. Teresa Cabré, presidenta de l'Institut d'Estudis Catalans i, en aquell moment, directora de la Càtedra Pompeu Fabra (CPF), que, després de donar la benvinguda als assistents, va contextualitzar el marc de la jornada i va presentar les actes de la Sisena Jornada de la CPF.

A continuació, Miquel Àngel Pradilla, catedràtic de Sociolingüística Catalana de la Universitat Rovira i Virgili i membre numerari de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, va impartir la conferència inaugural, titulada «L'estandardització de la llengua catalana: la modelització de la varietat formal a l'ensenyament». Pradilla va parlar de teories gramaticals, planificació de corpus, ensenyament de llengües, entre altres aspectes, i va fer una anàlisi acurada de la relació entre norma i variació. M. À. Pradilla va remarcar que la llengua, dins l'entorn educatiu, ha de poder constituir una amalgama d'usos que es consolidin com un repertori lingüístic adequat dins aquest context, i els docents són clau per aconseguir aquest model. El conferenciant va esbossar totes aquestes idees amb una mirada sociolingüística i va obrir la porta a les ponències de caire més específic de l'endemà.

El dia 5 de novembre, al campus de la Ciutadella de la Universitat Pompeu Fabra, es va abordar el tema central de la jornada des de les diferents etapes educatives que constitueixen el trinomi de l'ensenyament a Catalunya: primària, secundària i universitat. La primera conferència, «Model de llengua i immersió: dificultats i possibilitats», la va impartir Cinta González Garcia, mestra de l'escola Les Pinediques de Taradell. La ponent, des de la seva experiència personal com a mestra d'escola pública, va fer un traçat del model de llengua que es parla avui en dia a les escoles de Catalunya i va posar de manifest la immersió lingüística com a eina de cohesió per a l'alumnat nouvingut, tenint en compte les possibilitats del model actual, les dificultats que cal mitigar i les diferents casuístiques que es troben en el context escolar, diferenciant les etapes d'educació infantil i educació primària. C. González va posar en relleu que calen actuacions des del Departament d'Educació que defensin la llengua i la immersió, ja que les actuals són insuficients. Així, cal reafirmar que la llengua vehicular dels centres és el català.